

بررسی تطبیقی نفقه

(فقه امامیه و شافعیه)

زهرا قاسمی سوتی

انتشارات ماتیسا

سرنامہ حاسمی سیدہ، زہرا، ۱۳۵۸. Ghasemi Sote, Zahra .
عنوان و نام پبلشر: اور: سی تطبیقی نطقہ/زہرا قاسمی سوتہ ؛
ویراستہ: امیر امین مسلمی پطرودی،
مشخصات پبلشر: ساری: ماتیس، ۱۳۹۹
مشخصات ظاہری: ۱۲۰ ص:؛ ۱۴/۵×۲۷/۵ س.م.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۶-۳-۳
وضعیت فہرست نویسی: فپا
یادداشت: کتابنامہ
موضوع: نطقہ (فقہ) / Domestic relations law, Islamic Law, Comparative (فقہ)
/ Islamic law, Shafi'i* / فقہ شافعی / نطقہ (فقہ)
ایران / Support (Domestic relations law, Islamic) – Iran
/ فقہ تطبیقی / Islamic Law, Comparative*
ردہ بندی کنگرہ: BP۱۸۹/۹
ردہ بندی دیویدی: ۲۹۷/۳۶
شماره کتابشناسی ملی: ۶۰۶۳۵۰۶

www.ketab.ir

بررسی تطبیقی نفقه (فقه امامیه و شافعیه)

زهرا قاسمی سوته

انتشارات ماتیسا

چاپ نخست - ۱۳۹۹ - ۱۰۰۰ نسخه

ویراستار: امین مسلمی پطرودی

طراح جلد: صغری ابراهیمی

صفحه آراء: نگار کوهزادی

مازندران - ساری. تلفن: ۳۳۴۱۱۹۷۹ - ۰۹۱۱۳۵۴۱۳۲۱

Email: nashr.matisa@gmail.com

فهرست مطالب

۹ مقدمه

فصل اول

۱۳ معنای لغوی وجوب

۱۳ معنای اصطلاحی وجوب

۱۵ معنای لغوی نفقه

۱۶ معنای اصطلاحی نفقه

فصل دوم: مبانی فقهی نفقه‌ی زوجه

۲۲ اسباب وجوب

۲۴ امتیازات نفقه زوجه

۲۴ الف: تقدم نفقه‌ی زوجه

۲۵ ب: قابل مطالبه بودن نفقه‌ی گذشته

۲۶ ج: واجب بودن نفقه‌ی زوجه به شوهر در هر صورت

۲۶ فلسفه‌ی وجوب نفقه

۲۸ ادله و مستندات

۳۰	استدلال آیات
۴۳	استدلال روایات
۴۶	استدلال اجماع
۴۷	شرایط وجوب نفقه‌ی زوجه
۴۸	دائم بودن عقد
۴۸	تمکین
۴۹	تمکین کامل
۴۹	تمکین ناقص
۵۲	نظرات شافعیه در شرایط وجوب نفقه‌ی زوجه
فصل سوم: حدود نفقه		
۵۵	موضوعات نفقه‌ی زوجه
۵۵	خوراک
۵۷	پوشاک
۵۷	مسکن
۵۹	اثاث منزل
۵۹	خادم
۶۱	حق تعیین خادم
۶۱	هزینه‌های نظافت، آرایش، حمام
۶۳	هزینه‌های دارو و درمان
۶۵	مقدار نفقه‌ی زوجه

۶۷ معیار مقدار نفقه
۶۷ معیار مقدار نفقه‌ی زوجه از دیدگاه امامیه
۶۷ حال زوج
۶۹ حال زوجه
۷۰ حال زوجین
۷۱ معیار مقدار نفقه‌ی زوجه از دیدگاه شافعی
۷۲ کیفیت انفکاک از دیدگاه فقهای هر دو مذهب
۷۸ تهاوتر ناپذیری نفقه

فصل چهارم: نفقه‌ی زوج، در موارد خاص

۸۱ نفقه‌ی زوجه در موارد خاص
۸۲ نفقه‌ی معتده‌ی رجعیه از دیدگاه فقهای امامیه
۸۳ نفقه‌ی معتده‌ی رجعیه از دیدگاه فقهای شافعی
۸۴ نفقه‌ی معتده‌ی طلاق بائن و فسخ از دیدگاه فقهای امامیه
۸۷ نفقه‌ی معتده‌ی طلاق بائن و فسخ از دیدگاه فقهای شافعی
۹۱ نفقه‌ی زن در عده‌ی وفات از دیدگاه فقهای امامیه
۹۵ نفقه‌ی زوجه در عده‌ی وفات از دیدگاه شافعی
۹۶ نفقه‌ی زوجه مرته از نظر فقهای امامیه
۹۶ نفقه‌ی زوجه‌ی مرته از نظر فقهای شافعی
۹۷ نفقه‌ی زوجه‌ی بیمار از نظر فقهای امامیه
۹۹ نفقه‌ی زوجه‌ی بیمار از دیدگاه فقهای شافعی

- ۱۰۰..... نفقه‌ی زوج‌هی ناشزه از دیدگاه فقهای امامیه
- ۱۰۱..... نفقه‌ی زوج‌هی ناشزه از دیدگاه فقهای شافعی
- ۱۰۱..... نفقه‌ی زوج‌هی به سفر رفته از دیدگاه فقهای امامیه
- ۱۰۲..... نفقه‌ی زوج‌هی سفر رفته از دیدگاه فقهای شافعی
- ۱۰۳..... نفقه‌ی زوج‌هی در صورت غیبت مرد از دیدگاه فقهای امامیه
- ۱۰۵..... نفقه‌ی زوج‌هی در صورت غیبت مرد از دیدگاه فقهای شافعی
- ۱۰۷..... نفقه‌ی زوج‌هی صغیره از دیدگاه فقهای امامیه
- ۱۰۹..... نفقه‌ی زوج‌هی صغیره از دیدگاه فقهای شافعی
- ۱۱۰..... نفقه‌ی زوج‌هی سیره در صورت صغیر بودن زوج از دیدگاه فقهای امامیه
- ۱۱۲..... نفقه‌ی زوج‌هی کبیره در صورت صغیر بودن زوج از دیدگاه فقهای شافعی
- ۱۱۳..... نفقه‌ی زوج‌هی در صورت استنکان زوج از دیدگاه فقهای امامیه
- ۱۱۵..... نفقه‌ی زوج‌هی در صورت استنکان زوج از دیدگاه فقهای شافعی
- ۱۱۶..... نفقه‌ی زوج‌هی در صورت عجز زوج از دیدگاه فقهای امامیه
- ۱۱۸..... نفقه‌ی زوج‌هی در صورت عجز زوج از دیدگاه فقهای شافعی
- ۱۲۴..... فهرست منابع

مقدمه

«...وَمِنْ بَاطِنِ الْبَيْتِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ...»^۱ و از نشانه‌های او اینکه هر سرانجام از جنس خودتان برای شما آفرید تا در کنار آنان آرامش یابید، و میانتان مهرت و رحمت قرار داد در این نشانه‌هایی است برای گروهی که تفکر می‌کنند!^۲

سپاس و ستایش، خدای را که انسان‌ها را از دو جنس زن و مرد آفرید و مهر و محبت را بین آنها قرارداد و هر یک را دارای استعدادها و توانایی‌هایی ویژه آفرید تا هر یک از این دو صنف استعدادهای خود را به مقام فعلیت در آورد و به کمال خود نایل آیند و برای هر یک وظایف و مسئولیت‌هایی قرار داد و به آنان احساس مسئولیت متقابل عطا فرمود با این‌که هر دو انسانند و از

۱. روم، ۲۱.

۲. ترجمه‌ی ناصر مکارم شیرازی، سال چاپ ۱۳۷۳.

حیث انسانیت از حقوق مساوی برخوردارند ولی از آنجا که یکی مرد و دیگری زن است برخورداری از وظایف و مسئولیت‌های متفاوت و اینکه باید نقش‌های متفاوت ایفا کنند از حقوق نامتشابه برخوردارند و حکمت و تدبیر خدای متعال چنین اقتضاء می‌کند. قرین اسلام نه به نفع مرد و علیه زن و نه به نفع زن و علیه مرد است. سبب اسلام راه رسیدن به کمال را برای همه در نظر گرفته است و برای هر یک از زن و مرد حقوق و وظایفی را در نظر گرفته است چرا که هر جا که نیفهای است حقی نیز در مقابل آن می‌باشد و این جاست که خدای محال می‌فرماید:

«...وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِمَا مَزُوْنَ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ...»^۱
 «...و برای آنان، همانند وضافی که بر دوش آنهاست، حقوق شایسته‌ای قرار داده شده و مردان بر آنان برتری دارند...»^۲

اسلام به هنگام قانون‌گذاری، احکام همسری و رجیت را بر اساس خلقت مردی و زنی قرار داده است؛ مرد را مسول اداره زندگی و تأمین معاش و نفقه‌ی زن و فرزند قرار داد و به او قوای بدنی و قدرت مدیریتی بالا عنایت کرد و به زن به جهت تأمین آرامش و آسایش مرد و تربیت و پرورش فرزندان و تدبیر منزل نیروی

گرانبهای عاطفه و روحیه‌ای ظریف و لطیف عنایت کرده است. همین که نکاح به درستی واقع شد حقوق و تکالیفی برای زن و شوهر ایجاد می‌شود یکی از آن حقوق و تکالیف نفقه است. با توجه به اینکه ازدواج و روابط بین زن و مرد از مهم‌ترین مسائل خانواده را جامعه است، عمل نکاح و زناشویی و وجود احکامی مانند مهریه، نفق و تعهد دادن آن به زن همه و همه برای محکم کردن استوار استوار اساس خانواده ترتیب داده شده است چراکه وقتی خانواده‌ها سالم باشند جامعه‌ای سالم خواهیم داشت و سعادت برای همه‌ی انسان‌ها فراهم می‌شود. اسلام برای زن استقلال اقتصادی و مالی قائل شده است، او زن‌انگیزه‌ای که سبب شد اسلام به زن استقلال اقتصادی بدهد جنبه‌های انسانی، عدالت دوستی و الهی اسلام بوده و طبق نظر شرع متاسفانه زن حق دارد طبق غریزه‌ی انسانی به تحصیل ثروت و حفظ و افزایش آن پردازد و هیچ‌کس حق ندارد اموال و ثروت او را از او بگیرد. همچنان که خدای متعال در قرآن کریم می‌فرماید: «...لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبْنَ...»^۱ «...مردان نصیبی از آنچه به دست می‌آورند دارند، و زنان نیز نصیبی...»^۲

۱. نساء، ۳۲.

۲. ترجمه ناصر مکارم شیرازی

با توجه به اینکه زن نسبت به کارهای داخل منزل وظیفه‌ای ندارد و فقط وظیفه‌ی تمکین، اطاعت و تسلیم در مقابل همسر را دارد، شوهر باید در مقابل این عدم نشوز زن، همه‌ی نیازهای ضروری او را مطابق شأن و عرف شهری که زن در آن زندگی می‌کند بپردازد. هر چند زن ثروتمند باشد؛ اسلام به مرد اجازه نداده است در اموال از ثروت زن تصرف داشته باشد همه و همه به این دلیل است که اسلام برای زن و مقام انسانی او ارزش قائل بوده است و برای او حقوقی در نظر گرفته است. از مهم‌ترین مسائل حقوق خانواده که در همه‌ی مراحل زندگی چه در دوران زندگی خانوادگی و زناشویی و چه پس از انحلال آن نمود پیدا می‌کند بحث نفقه‌ی همسر و فرزندان است. تأمین نیازهای ضروری زن از سوی شوهر با توجه به مبانی فقهی اسلامی در حد و دایره‌ی اسلامی امری مسلم و قطعی می‌باشد.